

Atelier. O abordare interdisciplinară a liricii bacoviene

Melinte Mihaela

Liceul de Transporturi Auto „Traian Vuia” Galați

Subiectul: *În grădină* de George Bacovia

MOMENTUL I

Profesorul citește elevilor poezia *În grădină* de G. Bacovia. Este propus un ghid de lectură pentru comprehensiunea textului poetic bacovian.

Sunt evidențiate semnele descompunerii naturii, ale dizarmoniei consecutive.

Profesorul propune audiția unei melodii (Bach-*Piano Concerto No. 9*) pentru a fi pusă în relație cu disonanța din versurile poeziei.

Este observată prezența feminină aflată într-o criză a neîmplinirii.

Va fi realizată și analiza pe niveluri a textului poetic (stilistică, fonetică, morfologică, lexicală, etc.) În continuare profesorul va prezenta elevilor cu ajutorul mijloacelor multimedia o pictură (Constantin Korovin- *Toamna, o tânără în grădină*) aflată în consubstanțialitate cu textul poetic bacovian. Elevii constată că textul literar bacovian poate fi mai ușor de receptat prin apelul la celelalte arte.

Ghid de lectură

Explorarea textului:

- ⇒ Care dintre epitetele primei strofe cumulează și valențele altor figuri de stil?
- ⇒ Între semnele degradării din prima strofă și sonoritățile discordante apare un element de contrast, „liniștea grădinii”. Cum justifici apariția lui?
- ⇒ Epitetul antepus „palidă” trimite la o boală des întâlnită ca motiv literar în poeziile bacoviene. Care este aceasta?
- ⇒ Explică valoarea expresivă a comparației din prima strofă.
- ⇒ Prezintă semnificația punctelor de suspensie din strofa a doua.
- ⇒ Care este rolul reluării primului vers al poeziei în finalul strofei a II-a.

Interpretarea textului:

- ⇒ Alege trei motive poetice din text și urmărește prezența lor în alte texte bacoviene.
- ⇒ Comentează în aproximativ 10 rânduri, valoarea expresivă a inversiunilor din cele două strofe.
- ⇒ Prezintă semnificația titlului, în relație cu textul citat.
- ⇒ Dă câte un sinonim contextual pentru: „ostenite”, „bătrâne”, „sinistru”, „gesturi”, „grăbite”.
- ⇒ Arată cum s-au format din punct de vedere lexical cuvintele „înfiorător”, și „a scârțâi”.
- ⇒ Găsește un verb și un adjectiv derivate de la substantivul „gest”.

Abordarea interdisciplinară pornește de la ideea că nicio disciplină de învățământ nu constituie un domeniu închis, fiind posibile legături multiple între discipline.

Artele, devenite discipline de învățământ, ar putea avea o viziune comună de predare-învățare

pornind de la ideea de estetic și de la aceea că arta reflectă realitatea. Este absolut surprinzător ce varietate de posibilități de explorare a textului literar oferă până și cea mai simplă, sau necomplicată ideatic operă literară în lumina ideii de interdisciplinaritate.

Perspectiva interdisciplinară înlătură nu doar frontierele dintre arte ci și, cu atât mai mult, diferențele instituite de tradiție între facultățile intelectuale și cele estetice în structurarea umanului, deopotrivă cu prejudecățile potrivit cărora, în plan educativ, emoțiile „formează” în timp ce învățarea „informează”¹.

Literatura este o artă cu adresare multiplă, „un neprețuit manual de viață”², punând în joc toate resursele cuvântului și ale imaginii, pentru a pătrunde în sensibilitatea artistică pe mai multe căi deodată. O artă totală, multiplu simbolizată, ale cărei interconexiuni / delimitări sunt greu de stabilit întru totul, că este vorba de scrieri filosofice, de artele plastice, de muzică ori de artele spectacolului. Și este astfel pentru că, ieșind din sfera abstracțiilor, fără a le abandona totuși, literatura aduce în conștiința cititorului tânăr, reliefurile concrete-sensibile ale lumii, făcându-l să vadă și să audă, simțuri dincolo de care restul este orb și surd.

Identificarea unor „corespondențe” între literatură și artele conexe, integrabile unui ansamblu de tendințe artistice comune (mișcare, curent, școală), unite prin apartenența la aceeași formă de cunoaștere (prin imagini artistice), se explică în virtutea faptului că principii estetice comune guvernează configurații artistice înrudite. Artele se completează și se întrepătrund, iar sinestezia valorilor își găsește expresia cea mai profundă pe tărâmul artelor.

Mișcarea literară ce promovează cel mai asiduu ceea ce numim dialogul artelor este *Symbolismul*. Symbolismul literar s-a manifestat sincron cu cel pictural și muzical, realizând un veritabil sincretism al artelor moderne. Dacă sincretismul presupune amestec de elemente ale diferitelor arte, dar și sinteză a lor, nu greșim dacă susținem că muzica, poezia și artele plastice sunt sinonime. Transformările cruciale ale concepției asupra omului și lumii au dus la apariția de noi tendințe în literatură, arta care reacționează cel mai rapid la schimbările din mediul social. Mai precis literatura a deținut întotdeauna prerogativul formării ideologiei unei societăți. Pictura s-a aflat dintotdeauna în legătură cu literatura, dar această legătură a devenit mai strânsă începând din Renaștere. Literatura a creat fundalul pentru apariția de noi tendințe în artele plastice.³

Lirica bacoviană este un filon bogat, oferind posibilitatea unor ample comentarii despre semnele muzicii în literatură. Scriitorii moderni au conștientizat relația strânsă dintre muzică și literatură, mai ales apropierea de poezie. Jocul cu formele (sunete, ritm, rimă, lungimea versului, structura strofei) este legat în concepția simbolistă de ideea că poezia are esență muzicală, iar muzica este văzută drept ideal de artă pură, în care semnificațiile vagi acționează asupra ascultătorului în mod intuitiv, irațional. Fascinația exercitată de muzică asupra simbolistilor a ocupat un loc esențial în definirea curentului.

---

¹ Mihai Nebunu, *Literatura și celelalte arte*- vol I, Editura Dacia Educațional, Cluj-Napoca, 2009, p. 59

² Ibidem, p. 13

³ *Symbolismul*, Editura Aquila, 2008 p. 21

La Bacovia incidențele sincretice sunt atât de numeroase, încât aproape că nu găsim un text care să nu se resimtă de prezența culorii. „În poezie, declară poetul, m-a obsedat întotdeauna un subiect de culoare (...). Pictorul întrebuițează în meșteșugul său culorile: alb, roșu, violet. Le vezi cu ochii. Eu am încercat să le redau prin cuvinte. Fiecărui sentiment îi corespunde o culoare”.⁴ Plecând de la faptul că ideea corespondenței dintre culori și sentimente e atât de înrădăcinată în umanitate, G. Călinescu interpretează astfel simbolismul cromatic bacovian: „Roșul e pentru el, sângele, viața zgomotoasă, violetul, fenomenul crepuscular, albul monotonia hibernală”.⁵

La un hipersenzual cum este Bacovia, a cărui poezie este deopotrivă „pictură a cuvintelor” și „audiție colorată”, se poate accede doar stimulată de suportul vizual-plastic de tip Degas-Renoir (prin forma concentrată și puținătatea culorilor care dau expresie disperării), precum și de marșurile funebre ale lui Chopin (prin care se creează sentimentul terorii de funebru). Deși nu sunt confundabile, fiind vorba de realități artistice diferite, tabloul de artă conferă textului poetic înțelesuri mai adânci, vibrații mai puternice și mai subtile, adeseori impenetrabile.

Bibliografie minimală:

Limba și literatura română, manual pentru clasa a X-a, A. Costache, F. Ioniță, M. N. Lascăr, A. Săvoiu, Ed. Grupe Art, București, 2006;

Grigore Țugui, *Interpretarea textului poetic*, Editura Universității „Al. Ioan Cuza”, Iași, 1997;

Nicolae Manolescu, *Despre poezie*, Editura Aula, Brașov, 2002;

Nicolae Eftenie, *Introducere în metodică studiului limbii și literaturii române*, Editura Paralela 45, 2008.

---

⁴ George Bacovia, *Revista Viața literară*, nr. 107/1929

⁵ George Călinescu, *Mistica Culorilor*, în *Scriitori străini*, EPLU, București, 1967, p.785